

TABAN - TAVAN

Aydınlık Dergisi, 26 Nisan 1998

Yıldırım Koç

Türkiye'de sendikacılık hareketine ilişkin olarak yıllardır "taban" ve "tavan" kavramları kullanılır. "Tabanın söz ve karar sahibi olması", DİSK'in belgelerinde yer alıyor. Birçok toplantıda "bir tabanız" diyen insanların bazan haklı olmayan talepleri veya tepkileriyle karşılaşılıyor. "Taban iyi de, tavan kötü" anlayışı son derece yaygın.

"Taban" ne, "tavan" ne? Aralarında nasıl bir ilişki var?

Bu konudaki yanlışlardan biri, homojen bir tavan ve homojen bir taban olduğunu zannettir. Taban da, tavan da heterojendir. Tabanda da her türden, eğilimden, siyasi görüşten, kişilikten insan biraradadır, tavanda da. Tabanda da işçi sınıfına sahip çıkanlar ve işçi sınıfına ihanet edenler vardır; tavanda da.

Diğer bir yanlış, tavanın tabandan kopuk olduğunu zannettir.

Sendikalar, siyasi partilerin çok büyük bir çoğunluğundan da, birilerinin sivil toplum örgütü zannettiği tarikatlardan da, ailelerin iç işleyişinden de, gizli siyasi örgütlenme ve hareketlerden de daha demokratiktir. Yeterince demokratik olmadıkları açıktır; ancak bu sayılan örgütlenmelerden çok daha demokratik oldukları da kesindir. Bu nedenle, tavan, belirli bir zaman aralığıyla birlikte, tabanın üç aşığı beş yukarı yansımasıdır.

Bu konuda, "her toplum kendi layık olduğu yöneticilerce yönetilir," "çavdar unundan has ekmek olmaz," "kumaşımız bu," "süt ne ki kaymağı ne olsun" türü deyişler, mevcut "taban-tavan" ilişkisini oldukça doğru bir biçimde ifade etmektedir.

Toplantılarda "ben tabanım, benim dediğim olacak" türü tavırlarla da karşılaşılır. Bazı kişilerce çok beğenilen bu yaklaşım, demokratikmiş gibi gözükmesine karşın, esasında demokratik değildir. Ülkemizde sendikalarda doğrudan demokrasi yoktur. Doğrudan demokrasi olduğunda, "taban" adına ancak tabanın bütünü konuşabilir. Tabanın parçasının tabanın bütünü adına söz söylemeye kalkması demokratiklik değildir. Temsili demokrasi varsa, taban adına söz söylemeye yetkili olan birim, "tavan" olarak ifade edilendir.

Tabii ki, tabandaki insanların görüşlerini açıklamaları, eleştiri ve önerilerini iletmeleri son derece yararlıdır, gereklidir, zorunludur. Temsili demokrasinin eleyici ve ortalamacı eğilimi, tabandaki çeşitliliği ve renkliliği tavana tam olarak yansıtmaz. "Tabandan insanların", taban adına değil de kendi adlarına demokratik süreçlere katılımının sağlanması, birçok aksaklığın giderilmesine büyük katkılarda bulunacaktır.

Bu yanlışlığın uç noktası, kendisini tabanın bütünlüğü yerine koyarak ve bu davranışı "tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesinin hayata geçirilmesi" olduğunu zannederek davranmaktır. "Tabanın söz ve karar sahibi olması" ilkesi, demokrasinin bir başka biçimde ifade edilmesidir. Ancak, tabanın parçalarının, demokratik süreçleri işletmeyerek, tabanın bütünü adına hareket etme girişimleri, meşru olmaktan uzaktır.

Sendikalarımızın, görevlerini gerektiği gibi yerine getirebilmesi ve güçlenmesi için, sendika-içi demokrasinin daha da geliştirilmesi gereklidir. Bunun da yolu, yetkili olmayanların "taban" adına söz söylemeye kalkması değil, demokratik katılım ve denetim süreçlerinin daha hızlı, etkili ve verimli işlenmesini sağlayacak anlayışın ve uygulamaların yerleşmesinden geçmektedir.